

Statens vegvesen

Notat

Til: 4 Postmottak Region midt
5 Postmottak Region nord
2 Postmottak Region sør
3 Postmottak Region vest
1 Postmottak Region øst

Fra: Trafikksikkerhet

Kopi:

Saksbehandler/telefon:
Eireen Therese Bjørk / 22075955
Vår dato: 29.09.2017
Vår referanse: 15/229872-11

Tilstandsundersøkelse kap. 1 – Bruk av bilbelte 2017

1. Innledning

Tilstandsundersøkelse kap. 1 – Bruk av bilbelte, ble gjennomført i uke 16 og 17 i 2017, jf. instruks for gjennomføring av undersøkelsen. Undersøkelsen ble foretatt i alle fylkene.

Undersøkelsen viser hvor stor andel av førerne som bruker bilbelte og hvor stor andel av forsetepassasjerene som bruker bilbelte.

2. Bakgrunn

Bruk av bilbelte ved en trafikkulykke reduserer sannsynligheten for personskader og er med på å gjøre skadene mindre alvorlige. I følge Trafikksikkerhetshåndboken vil bruk av bilbelte redusere sannsynligheten for å bli drept med 40–50 % for fører og forsetepassasjerer og med ca. 25 % for baksetepassasjerer. En får samme reduksjonstall når det gjelder virkningen på alvorlige skader. Når det gjelder virkningen på lette skader reduserer bilbeltebruk sannsynligheten med omkring 20–30 %.

Transportøkonomisk institutt og senere Statens vegvesen har årlig siden august 1973 (unntatt 1989, 1992, 1994 og 1996) registrert bruk av bilbelte hos fører i personbiler og i små varebiler. Fra 1995 har Vegdirektoratet, med hjelp fra trafikkstasjonene, foretatt disse tellingene. Fra 1997 har Statens vegvesen også registrert bruk av bilbelte hos forsetepassasjerer.

I perioden 1985 – 2005 ble det registrert bruk av bilbelte og barnesete blant baksetepassasjerer. Dette er ikke gjennomført fra og med 2006 jf. begrunnelse i punkt 3.

Det har fra 1971 vært påbudt å montere bilbelter i forsete på person- og varebiler i Norge. I september 1975 ble det innført sanksjonsfritt påbud om bruk av bilbelte i forsete. I oktober 1979 ble det innført gebyr på kr 200 for ikke å bruke bilbelte. Dette gebyret ble forhøyet i

januar 1987 til kr 300,-, i januar 1994 til kr 500,-, i januar 2000 til kr 750,- og 1. juli 2009 til kr 1 500,-. Det er påbudt å bruke bilbelte når dette er montert, uansett biltype. Påbud om bruk av bilbelter i drosjer ble innført 1. november 2008.

Påbud om montering av bilbelte i baksete ble innført for nyregistrerte personbiler fra og med 1. januar 1984. Fra mars 1985 ble det også påbudt å bruke bilbelte i baksete i disse personbilene. Påbudet gjaldt da bare passasjerer som var 15 år eller eldre. Fra og med 1. oktober 1988 ble påbudet om sikring også utvidet til å omfatte baksetepassasjerer under 15 år, når sikringsutstyr er montert.

Gebyr for ikke å bruke bilbelte er i dag kr 1 500,-. Sjåføren er ansvarlig for passasjerer under 15 år. Barn fra 0 til og med 3 år skal sitte i sete der bilbelte er montert, bruke godkjent sikringsutstyr som er tilpasset barnet eller slikt utstyr i kombinasjon med ordinært bilbelte.

I reglene for sikring av barn i bil heter det blant annet:

- a) I bil med sitteplasser bak fremre seterad skal passasjer som sitter i sete bak fremre seterad, bruke sitteplass hvor bilbelte er montert dersom slik sitteplass er ledig.
- b) Der bilbelte er montert, skal barn lavere enn 150 cm bruke godkjent sikringsutstyr som er tilpasset barnet eller slikt utstyr i kombinasjon med ordinært bilbelte.
- c) Der det ikke finnes godkjent barnesikringsutstyr, kan barn under 150 cm og over 135 cm bruke ordinært bilbelte.
- d) Der bilbelte ikke er montert, skal barn yngre enn 3 år ikke transporteres, og barn som er 3 år eller eldre, men lavere enn 150 cm, skal ikke transporteres i fremre seterad.
- e) Barn skal ikke transporteres i bakovervendt sikringsutstyr med kollisjonspute foran uten at kollisjonsputen er deaktivert manuelt eller automatisk.

Påbudet gjelder ikke når bilen står stille, under rygging, under kjøring i garasje, på parkeringsplass, bensinstasjon, verkstedsområde eller lignende avgrenset område. En er også fritatt under kjøring i lav hastighet der vedkommende med korte mellomrom må forlate sin plass (dette gjelder postbud, renovasjon o.l.). Bruk av bilbelte gjelder heller ikke dersom vedkommende har med legeerklæring som fritar ham fra å bruke bilbelte. Ledsagere ved øvelseskjøring og førerprøve i klassene C, C1, D, D1, CE, C1E, DE og D1E der ledsager i bilbelte ikke rekker fram til rattet er også unntatt.

Statens vegvesen har hjemmel til å ilegge gebyr gjennom "Forskrift om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen" når det gjelder brudd på regler for bruk av bilbelte hos fører eller passasjerer.

3. Metode

Det ble i forkant av undersøkelsene for 2005 og 2006 gjort endringer i instruksene for utførelse av tilstandsundersøkelsen. Endringene gjelder først og fremst registrering av bilbeltebruk blant passasjerer.

Til og med 2004 ble bilbeltebruk blant passasjerer registrert ved at bilene ble stanset og bilbeltebruk blant passasjerer registrert, men det ble ikke ilagt gebyr ved manglende bruk i forbindelse med registreringene.

I 2005 ble registreringene gjennomført på samme måte som i 2004, med unntak av at det ble ilagt gebyr ved manglende bruk av bilbelte. Dette antas å være årsaken til at registrert bilbeltebruk blant passasjerer steg dramatisk fra 2004 til 2005 (jf. tabell 2). Resultatene fra 2005 er med andre ord ikke sammenliknbare med resultatene fra tidligere år.

Fra og med 2006 registreres kun bilbeltebruk blant forsetepassasjerer og førere. All registrering av bilbeltebruk skal foretas uten at bilene stanses, og det skal dermed heller ikke ilegges gebyr ved manglende bilbeltebruk i forbindelse med registreringene.

Det ble i forkant av tilstandsundersøkelsen for 2006 utarbeidet en liste over faste tellepunkter. Dette innebærer at det fra og med 2006 ikke vil være noen særlig endringer med hensyn til hvilke tellepunkter som benyttes. I hvert tellepunkt vil det bli telt i nøyaktig samme tidsintervall på dagen som i 2006, og det enkelte tellepunkt vil ha nøyaktig samme vekt som i 2006 ved utregning av resultat på regionalt og nasjonalt nivå.

Fra og med 2009 ble det også innført tellinger over hvor mange førere av tunge biler som bruker eller ikke bruker bilbelte.

4. Tidligere undersøkelser

Tabell 1 viser utviklingen av bilbeltebruken for førere av lette kjøretøyer fra 1973 til 2016.

Tabell 1 – Bilbeltebruk for førere i perioden 1973 – 2016

Bestemmelser ang. bilbeltebruk hos førere	Telleperiode	År	I tettsteder		Utenfor tettsteder		På motorveg	
			Antall registrerte	% andel m/bilbelte	Antall registrerte	% andel m/bilbelte	Antall registrerte	% andel m/bilbelte
Sanksjonsfritt Påbud	Sept.	1973		13,1		35,0		
	Sept.	1975		32,6		61,8		
	Sept.	1976		28,0		61,7		
	Sept.	1977		28,3		61,8		
	Nov.	1978		32,9		65,2		
	Sept.	1979		46,1		78,9		
Gebyr kr 200 (okt. 79)	Nov.	1979		77,3		88,5		
	Nov.	1980		73,7		89,8		
	Nov.	1981		74,7		89,8		
	Nov.	1982		66,5		84,9		
	Nov.	1983		66,7		87,2		
	Nov.	1984		66,2		83,3		
	Nov.	1985		63,0		82,3		
	Nov.	1986		59,4		83,0		
Gebyr kr 300 (jan. 87)	Nov.	1987		61,6		84,3		
	Nov.	1988		65,0		84,2		
	Nov.	1990		67,3		91,1		
	Nov.	1991		67,0		84,9		
	Nov.	1993		73,7		85,0		
Gebyr kr 500 (jan. 94)	Nov.	1995		72,3		85,4		
	Apr.	1997		78,0		90,0		
	Okt.	1997		80,0		92,6		86,0
	Sept.	1998	45 924	79,1	14 602	91,3	4 968	90,9
	Sept.	1999	39 595	82,0	14 463	91,0	8 751	85,0
Gebyr kr 750 (jan. 00)	Sept.	2000	41 336	77,5	20 432	91,5	4 336	91,0
	Aug.	2001	40 247	81,6	29 197	94,0	15 569	91,8
	Aug.	2002	61 986	84,3	36 074	91,5	5 200	85,1
	Aug.	2003	42 395	84,2	30 749	94,2	6 970	91,4
	April	2004	96 069	84,3	39 885	91,4	11 600	87,6
	April	2005	69 873	86,8	49 629	91,8	9 013	88,5
	April	2006	90 363	86,6	58 382	93,5	14 202	89,4
	April	2007	90 077	89,4	61 226	93,7	18 205	89,2
April	2008	95 343	89,6	66 392	94,5	18 984	92,1	
Gebyr kr 1 500 (juli 09)	April	2009	103 224	90,5	71 287	93,8	19 044	92,7
	April	2010	97 905	91,9	68 157	95,3	24 507	91,0
	April	2011	100 718	94,2	76 556	95,6	30 336	96,4
	April	2012	93 644	94,6	68 545	95,9	27 013	95,2
	April	2013	92 339	96,3	67 385	96,9	31 664	96,2
	April	2014	99 890	94,9	73 765	96,8	28 080	93,6
	April	2015	94 637	94,9	67 894	97,1	24 481	97,0
	April	2016	88 647	95,9	79 134	97,7	39 005	97,6

Tabell 2 viser utviklingen av bilbeltebruken for førere av tunge kjøretøyer fra 2009 til 2016.

Tabell 2 – Bilbeltebruk blant førere av tunge kjøretøyer 2009 – 2016*

	Antall registrerte	Antall med bilbelte	Andel m/bilbelte
2009	5 354	2 300	52,8 %
2010	5 210	3 525	62,0 %
2011	6 818	4 356	60,5 %
2012	7 086	5 244	70,0 %
2013	11 612	10 217	80,3 %
2014	7 470	6 054	75,6 %
2015	13 529	12 280	86,8 %
2016	6 666	5 502	81,0%

*Vektet for trafikkarbeid

Tabell 3 viser utviklingen av bilbeltebruken for passasjerer fra 1985 til 2016

Tabell 3 – Bilbeltebruken for passasjerer i perioden 1985 – 2016*

	Andel forsetepassasjerer som bruker bilbelte/barnestol (%)				Andel baksetepassasjerer som bruker bilbelte/barnestol (%)			
	Antall registrerte	I tettbygd strøk	Utenfor tettbygd strøk	På motorveg	Antall registrerte	I tettbygd strøk	Utenfor tettbygd strøk	På motorveg
Feb.85						14	31	
Sep.85						34	34	
Feb.86						30	43	
Sep.86						38	49	
Sep.87						65	50	
Sep.88						60	65	
Mar.89						71	70	
Sep.90						68	72	
Sep.91						66	68	
Sep.92						68	72	
Okt.93						62	78	
Sep.96						77	86	
Apr.97						75	80	
Okt.97						71	85	
Sep.98	14 875	90	94	90	6 962	79	83	77
Sep.99	19 566	92	93	85	7 317	82	82	72
Sep.00	22 997	88	92	80	7 145	84	84	68
Aug.01	32 850	89	95	87	10 947	79	85	83
Aug.02	48 421	88	93	91	17 309	79	87	81
Aug.03	32 266	89	94	90	11 363	79	87	77
Apr.04	36 955	89	88	93	13 250	83	85	88
Apr.05	31 872	93	96	89	12570	91	95	80
Apr.06	52 503	86	92	89				
Apr.07	55 922	90	93	91				
Apr.08	54 254	89	94	91				
Apr.09	63 843	90	93	92				
Apr.10	56821	91	94	91				
Apr. 11	60 253	93	96	94				
Apr. 12	55 759	93	94	92				
Apr. 13	66 060	94	96	95				
Apr. 14	59 210	94	96	92				
Apr. 15	54 793	95	95	92				
Apr. 16	51 883	95	96	95				

* Baksetepassasjerer inngår ikke i tilstandsundersøkelsen fra og med 2006

5. Resultater fra bilbelte tellingene 2017

5.1 Bruk av bilbelte blant førere av lette kjøretøyer

Tabell 4 viser at ved vårens målinger var bilbeltebruken blant førere 96,9 % i tettbygd strøk, 97,8 % utenfor tettbygd strøk og 98,2 % på motorveg. Registreringene er basert på observasjoner av 84.060 førere i tettbygd strøk, 74.906 utenfor tettbygd strøk og 34.667 på motorveg. Sammenligner man tallene med tallene for 2016, viser bruksprosenten i alle kategoriene en liten økning.

Tabell 4 – Bilbeltebruk for førere av lette kjøretøyer i de ulike fylkene og samlet for hele landet våren 2017*

Fylke	Tettbygd strøk			Utenfor tettbygd strøk			Motorveg		
	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte
Østfold	6 766	6 593	97,4 %	2 795	2 754	98,5 %	6 691	6 524	97,5 %
Akershus (og Oslo utenfor tett)	5 445	5 344	98,1 %	3 943	3 816	96,8 %	7 583	7 535	99,4 %
Oslo	1 543	1 409	91,3 %	0	0	-	7 303	7 087	97,0 %
Hedmark	3 926	3 785	96,4 %	2 722	2 684	98,6 %	0	0	-
Oppland	1 028	951	92,5 %	4 021	3 958	98,4 %	0	0	-
Buskerud	6 284	6 042	96,1 %	8 011	7 706	96,2 %	1 868	1 781	95,3 %
Vestfold	3 329	3 291	98,9 %	1 388	1 363	98,2 %	5 376	5 332	99,2 %
Telemark	3 966	3 858	97,3 %	3 185	3 039	95,4 %	0	0	-
Aust-Agder	3 406	3 342	98,1 %	1 168	1 111	95,1 %	0	0	-
Vest-Agder	4 189	4 113	98,2 %	2 739	2 696	98,4 %	0	0	-
Rogaland	8 493	8 341	98,2 %	7 165	7 063	98,6 %	1 992	1 961	98,4 %
Hordaland	6 024	5 953	98,8 %	6 505	6 402	98,4 %	3 854	3 825	99,2 %
Sogn og Fjordane	2 014	1 976	98,1 %	4 023	3 943	98,0 %	0	0	-
Møre og Romsdal	6 371	6 149	96,5 %	5 344	5 141	96,2 %	0	0	-
Sør-Trøndelag	6 323	5 900	93,3 %	5 822	5 645	97,0 %	0	0	-
Nord-Trøndelag	3 415	3 385	99,1 %	1 893	1 886	99,6 %	0	0	-
Nordland	5 257	5 187	98,7 %	8 476	8 398	99,1 %	0	0	-
Troms	3 798	3 700	97,4 %	3 232	3 225	99,8 %	0	0	-
Finnmark	2 483	2 437	98,1 %	2 474	2 438	98,5 %	0	0	-
Totalt	84 060	81 756	97,3 %	74 906	73 268	97,8 %	34 667	34 045	98,2 %
Totalt vektet*			96,9 %			97,8 %			98,2 %

* Vektet for trafikkarbeid

Tabell 5 viser at bilbeltebruken blant førere av tunge kjøretøyer var 84,3 %. Dette er en oppgang på 3,3 prosentpoeng fra 2016. Registreringene er basert på observasjoner av 6.802 kjøretøyer utenfor tettbygd strøk.

Tabell 5 – Bilbeltebruk for førere av tunge kjøretøyer i de ulike fylkene og samlet for hele landet våren 2017*

Fylke	Utenfor tettbygd strøk		
	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte
Østfold	178	146	82,0 %
Akershus (og Oslo utenfor tett)	826	736	89,1 %
Oslo	0	0	-
Hedmark	222	188	84,7 %
Oppland	369	282	76,4 %
Buskerud	581	455	78,3 %
Vestfold	248	212	85,5 %
Telemark	103	79	76,7 %
Aust-Agder	131	92	70,2 %
Vest-Agder	121	78	64,5 %
Rogaland	683	590	86,4 %
Hordaland	719	595	82,8 %
Sogn og Fjordane	611	518	84,8 %
Møre og Romsdal	583	511	87,7 %
Sør-Trøndelag	334	306	91,6 %
Nord-Trøndelag	156	149	95,5 %
Nordland	539	465	86,3 %
Troms	310	307	99,0 %
Finnmark	88	83	94,3 %
Totalt	6 802	5 792	85,2 %
Totalt vektet*			84,3 %

* Vektet for trafikkarbeid

5.2 Bruk av bilbelte blant forsetepassasjerer

Bilbeltebruken for forsetepassasjerer i tettbygd strøk er den samme i 2017 som den var i 2016. For forsetepassasjerene utenfor tettbygdstrøk har bilbeltebruken en oppgang på 0,6 prosentpoeng. På motorveg har bruksprosenten gått opp med 1,6 prosentpoeng fra 2016.

Årets undersøkelse viser at 99,4 % av forsetepassasjerene i Vestfold benytter bilbelte i tettbygd strøk, mens det i Oslo bare er 88,7 % av forsetepassasjerene som bruker bilbelte.

På motorveg benytter 94,1 % av passasjerene i Oslo bilbelte, mens 99,5 % av passasjerene i Vestfold benytter bilbelte.

Tabell 6 – Bilbeltebruk for forsetepassasjerer i de ulike fylkene og samlet for hele landet våren 2017*

Bilbeltebruk blant passasjerer									
Fylke	Tettbygd strøk			Utenfor tettbygd strøk			Motorveg		
	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte	Antall reg.	Antall med	Andel m/belte
Østfold	1 575	1 502	95,4 %	504	470	93,3 %	1 901	1 825	96,0 %
Akershus (og Oslo utenfor tett)	538	477	88,7 %	2 849	2 766	97,1 %	758	731	96,4 %
Oslo	340	321	94,4 %	0	0	-	341	321	94,1 %
Hedmark	982	937	95,4 %	769	750	97,5 %	0	0	-
Oppland	1 642	1 580	96,2 %	1 110	1 081	97,4 %	0	0	-
Buskerud	1 698	1 586	93,4 %	1 234	1 186	96,1 %	421	408	96,9 %
Vestfold	690	686	99,4 %	709	684	96,5 %	2 689	2 675	99,5 %
Telemark	871	832	95,5 %	736	667	90,6 %	0	0	-
Aust-Agder	1 076	1 024	95,2 %	535	444	83,0 %	0	0	-
Vest-Agder	845	816	96,6 %	625	606	97,0 %	0	0	-
Rogaland	1 879	1 799	95,7 %	3 057	2 945	96,3 %	376	366	97,3 %
Hordaland	1 983	1 939	97,8 %	1 665	1 645	98,8 %	816	797	97,7 %
Sogn og Fjordane	478	460	96,2 %	998	975	97,7 %	0	0	-
Møre og Romsdal	2 937	2 894	98,5 %	1 521	1 494	98,2 %	0	0	-
Sør-Trøndelag	1 596	1 476	92,5 %	1 616	1 519	94,0 %	0	0	-
Nord-Trøndelag	1 646	1 625	98,7 %	1 030	1 013	98,3 %	0	0	-
Nordland	1 174	1 150	98,0 %	2 366	2 326	98,3 %	0	0	-
Troms	739	702	95,0 %	854	852	99,8 %	0	0	-
Finnmark	822	807	98,2 %	763	748	98,0 %	0	0	-
Totalt	23 511	22 613	96,2 %	22 941	22 171	96,6 %	0	0	-
Totalt vektet*			95,2 %			96,3 %			96,8 %

* Vektet for trafikkarbeid

Tabell 7 – Bilbeltebruk landet totalt og pr region*

Landet totalt	Førere	Passasjerer	Tungbilførere
Tettbygd strøk	96,9 %	95,2 %	
Utenfor tettbygd strøk	97,8 %	96,3 %	84,3 %
Motorveg	98,2 %	96,8 %	
Region Øst			
Region Øst	Førere	Passasjerer	Tungbilførere
Tettbygd strøk	95,5 %	92,8 %	
Utenfor tettbygd strøk	97,8 %	96,5 %	85,2 %
Motorveg	98,4 %	88,9 %	
Region Sør			
Region Sør	Førere	Passasjerer	Tungbilførere
Tettbygd strøk	97,7 %	96,2 %	
Utenfor tettbygd strøk	96,7 %	93,6 %	76,5 %
Motorveg	97,0 %	94,6 %	
Region Vest			
Region Vest	Førere	Passasjerer	Tungbilførere
Tettbygd strøk	98,5 %	96,8 %	
Utenfor tettbygd strøk	98,4 %	97,7 %	84,5 %
Motorveg	96,8 %	96,0 %	
Region Midt			
Region Midt	Førere	Passasjerer	Tungbilførere
Tettbygd strøk	95,4 %	95,8 %	
Utenfor tettbygd strøk	97,5 %	96,6 %	90,6 %
Motorveg			
Region nord			
Region nord	Førere	Passasjerer	Tungbilførere
Tettbygd strøk	98,1 %	96,9 %	
Utenfor tettbygd strøk	99,2 %	98,7 %	92,7 %
Motorveg			

* Vektet for trafikkarbeid

7. Oppsummering

Resultatene for 2017 viser en økning i bilbeltebruken fra 2016 for både førere og passasjerer i lette kjøretøy. Økningen gjelder for både tettbygde strøk, utenfor tettbygde strøk og motorveg.

I årets tellinger ser vi også en økning av andel førere av tunge kjøretøy som bruker bilbelte. Bilbeltebruken blant førere av tunge kjøretøy er allikevel lavere enn for personbiler og det bør være fokus fremover på å øke bruken av bilbelte i denne gruppen.